

Várszegi Tibor:

Kis jászberényi színháztörténet (1987-2017) – Malom Film-Színház és Főnix Fészek Műhelyház –

21 évi folyamatos kezdeményezés után 2009. szeptember 25-én befogadó színházat avathattunk a magyar színjátszás anyjának, a magyar nyelvű operajátszás megalapítójának, Déryné Széppataki Rózának a szülővárosában. A 21 évig tartó időszak jelzi ennek az útnak a gyötrelmességét, ám az immár kilencedik éve tartó működés is folyamatos erőpróbát jelent. Nem véletlen, hogy megalapítása óta ez Magyarország egyetlen egész évben működő vidéki befogadó színháza¹, hiszen az alapítás nehézségein túlmenően a minőségi szinten történő, a közönség és a szakma számára egyaránt megbízható működtetés megpróbáltatásai különleges természetű és még különlegesebb erőt feltételező, bár ezzel együtt rendkívül hálás feladatot jelentenek.

Eddigi történetünk eseményei és tanulságai éppen ezek miatt túlmutatnak mind a színházművészet mind pedig a jászberényi kultúra kérdésköreire, és – tapasztalataim alapján felelősséggel állítom! – a kultúrpolitika nemzetstratégiai jelentőségű irányait is felvetik (bővebben lásd később). Bárhol az országban, bármely vidéki városban hasonló módon jártam volna, mint itt, Déryné és Székely Mihály szülővárosában, vagy talán még így se. Ám a megalapítás nehézségein túlmenően, amikor 21 év után már azt hittem, hogy végre minden megoldódott, még további, ha lehet azt mondani, a korábbinál is nagyobb megpróbáltatások következtek: háromszor három különféle épületben kényszerültem újrakezdeni, háromszor kezdtem el közönséget építeni a minőségi értékrend képviseletében. Előbb az egykori malom magtárépületében kialakított mozi átalakításával *Malom Film-Színház* néven, később a főiskola épületében egy önálló előadó-művészeti tevékenység kíséretében kíséreltem meg immár nem először bevonni az oktatásba és a pedagógusképzésbe, utóbb pedig – most úgy tűnik, immár véglegesen – az eredetileg tűzoltólaktanyának készült épületben *Főnix Fészek Műhelyház* néven. Mindazonáltal ne gondolja senki, hogy ez a most összefoglalásra kerülő kis jászberényi színháztörténet az én személyes harcaim története egy színház létjogosultságának érvényesítésére, ám nem is szenvedéstörténet, hanem éppen ellenkezőleg, kifejezetten sikertörténet.

Az eddigi 8 évben 186 különféle társulat ill. előadó, 285 különféle előadását összesen 471 alkalommal mutattuk be. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy ennyi alkalommal volt abban a kivételes szerencsében részem, hogy a közönségünkkel és a fellépőkkel együtt örülhettem, és válhattam velük együtt boldog pillanatok részesévé. Szlogenünk éppen ezek miatt nem az elme leleményes reklámfogása, hanem megélt tapasztalatok alapján született, amelyet jól példáznak e kis jászberényi színháztörténetünk végére illesztett nézői vélemények is:

Aki hozzánk betér, boldogabban távozik, mint ahogy érkezett.

¹Színházunk az Előadó-művészeti Törvény hatálya alá tartozik, amely védi többek között a minőséget és a különféle műfajok (pl. balett, opera) létjogosultságát. Mindezek mellett meghatározza például az évi minimális előadások számát. A mi esetünkben évadonként legalább 45 előadást kell befogadni. Ezek az előírások tehát nem azonosak azzal a jelenséggel, amikor egy közművelődési intézmény 4 vagy 6 előadásból álló színházi bérletet hirdet egy évben.

Előzmények

1987 augusztusában költöztem Jászberénybe Törökszentmiklósról – a szülői házam öt lakóháznnyira volt Papp Imrétől, a Jászság Népi Együttes és a Csángó Fesztivál alapítójának szülői házából. Néhány hét alatt sikerült keresztmetszetet kapnom a város teljes kulturális palettájáról, hiszen mindenhová, még olyan helyekre és eseményekre is elmentem csak azért, hogy megismerjem, amelyeket nem éreztem közel magamhoz. Néhány hét után egy többségében képzőművészekből álló baráti körhöz kapcsolódtam intenzívebben, akikkel együtt közös eseményeket valósítottunk meg. Magam sem értettem akkor, miért jutott eszembe, hogy a közös eszményekből és célokból álló baráti társaságnak kezdeményezzem, hogy jogi formát alakítva alapítsunk egyesületet. 1988 februárjában így alakult meg az Alkotárs Művészeti Egyesület, amelyet már márciusban úgy mutattak be a Kossuth Rádióban és a Magyar Televízióban, hogy „megalakult Magyarország első kulturális egyesülete”. A kezdődő „rendszerátalakítás” egyik előjele volt már ez egy valódi és önerőből születő civil kezdeményezésként. Akkoriban nem volt magától értetődő és szabályozott sem, hogy jogi formában is létezzünk, nem is tudtuk ezt kihasználni, hiszen az országos környezet sem tudta akkor még értelmezni ezt a létformát.

1990-ben akkori elsős főiskolás hallgatókból színjátszó csoportot alapítottam munkahelyemen, a főiskolán. Két év rendszeres műhelymunka után 1992-ben léptünk színpadra *Boszorkányszombat* c. előadásunkkal előbb a főiskolán, majd hazai és nemzetközi fesztiválokon, amelyekből kiemelkedik a hazai Kazincbarcikai Színjátszó Fesztivál, ahol rögtön a zsűri különdíját nyertük el, a következő fesztivál alkalmával közönségdíjat kaptunk, majd az erfurti európai egyetemi színházi fesztiválra kaptunk meghívást.

A 90-es évek legelejétől előadó-művészeti munkáim mellett más szakmai munkáim is megnövekedtek. Évkönyveket szerkesztettem pl. a hazai alternatív és amatőr színházi, később független színházi társulatok történetéről és helyzetéről. Ez az evidenciának tűnő feladat akkoriban nem volt evidencia. A szakmából akkoriban még nem érdekelt senkit, hogy létezett egy budapesti Universitas Együttes (Jordán Tamás, Ruszt József), vagy Stúdió K. (Fodor Tamás) vagy egy Szegedi Egyetemi Színpad (Paál István) stb. Valójában a Színházi Intézet feladata lett volna ezek dokumentumait összegyűjteni és rendezni, de az akkori előadó-művészeti közegben ez koránt sem volt természetes. E tevékenységeink köré építve jött létre szintén önerőből az Új Színházért Alapítvány, amelynek végzését 1992 november 3-i dátummal keltezte a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság.

Az egyre nagyobb számú helyi és országos hatókörű tevékenységeink közül kiemelkedtek az *Ellenfény* c. kortárs tánc és színházművészeti folyóirat megalapítása és kiadása (1996) és a Szolnokon szerkesztett *Eső* c. irodalmi lap kiadása. Közben persze kisebb vagy nagyobb intenzitással, de folyamatosan kísérletet tettünk arra is, hogy Jászberényben a színházkultúra „lábra tudjon kapni” (Katona József után szabadon).

1993 nyarán a Holland Színházi Intézet igazgatójával egyeztetve (Dragan Klaic) budapesti kollégámmal (Szabó György) megbeszéléseket kezdtünk holland szakemberekkel arról, hogy Magyarországot miként lehetne bevonni a színvonalas nemzetközi előadó-művészeti vérkeringésbe. Kollégám Budapestre, én pedig lakhelyemre, Jászberényre vonatkozólag mondtam el elképzelésemet mondván, milyen szép munkamegosztás lenne egy fővárosi és egy vidéki bázishely kialakítása. A tervek szerint nemzetközi finanszírozással Jászberényben egy világítástechnikai kelet-európai központ jött volna létre, amihez a hollandok egy kamionnyi világítástechnikai felszerelést biztosítottak volna a megfelelő személyzettel. A kurzusok közötti időszakban pedig befogadó színházi tevékenység kiszolgálására lett volna alkalmas a rendszer miközben nekünk ez a része egy fillérünkbe sem került

volna. Menet közben írásban és személyesen többször próbáltam az önkormányzat akkori felelős vezetőinek ezt elmondani, de nem csak, hogy süket fülekre találtam, de rendszerint gúny tárgyát is képezte minden egyes felvetésem. Budapesti kollégám sikeresebb volt nálam, ennek köszönhetően Budapesten megalakult a Trafó Kortárs Művészetek Háza, én pedig amszterdami, zágrábi és budapesti tárgyalások után kénytelen voltam a holland partnereknek 1994 tavaszán nemet mondani. A gyerekek tanévi kurzusát még befejeztük (Kálmán Ferenc névű díjas táncos 10 hónapon keresztül heti két alkalommal autózott Budapestről Jászberénybe kurzusokat tartani), a főiskolán is próbálkoztam még egy ideig az akkori csoporttal, majd pedig tevékenységünket fokozatosan a fővárosi Mu Színházba helyeztük át. A nemzetközi nyári hírlevélben pedig azt olvastam, hogy 1994 őszén nemzetközi világítástechnikai kurzust indítanak Szófiában.

Scherer Péter 5 előadással összesen 17 alkalommal járt Jászberényben és Jászárokszálláson. *Klamm tanár úr* szerepében mindkét város minden középiskolában járt legalább egyszer. Megszólították a diákok a folyosón, az udvaron, az osztálytermekben. Minden alkalommal elmondta, hogy ő nem valamilyik tanárnak vagy szülőnek az ismerőse, hanem a városban van egy színház, annak meghívására mutatja be osztályterem színházi előadását.

Ennek az időszaknak tanulságos összefoglalója az a 200 év távlatából Dérynének írt nyílt levelem, amelyet kellő földrajzi távolságból visszatekintve fogalmaztam Virginiában 2009 tavaszán, ahol az ottani egyetem meghívására vendégtanároskodtam. Ebben a kis jászberényi színháztörténetben azért idézem, mert röviden összefoglalja a színházalapítás előtti 21 évet.

Nyílt levél Déryné Széppataki Rózának

Kedves Róza Asszony!

Évek óta készülök írni Önnek, de mindig csak halogattam, mert sohasem tudtam eldönteni, hogy az, amit szóvá kívánok tenni mást is érdeklő dolog lehet, vagy csak az én rögeszmém.

Emlékszem, amikor 2004-ben annak a Kolozsvári Állami Magyar Színháznak a színpadán léptünk fel, amelyet gyakorlatilag Ön alapított, már sokadszorra fordult meg a fejemben, hogy adok egy életjelet magamról, hogy tudassam Önnel, én is színész vagyok, méghozzá Jászberényben, ahol társaimmal együtt már majdnem háromszor annyi ideje készítem előadásaimat, mint amennyi időt Ön ebben a városban élt.

A kolozsvári opera igazgatójával beszélgetve az is eszembe jutott, hogy vajon játszott-e valaha abban a színházban rajtunk kívül más jászberényi is, de azt már csak társaimtól kérdeztem meg, vajon ma Jászberényben hányan tudják azt, hogy jászberényi társulatként hirdetnek bennünket a kolozsvári plakátok. De így volt ez ezt

megelőzően és azóta is például a lipcsei operában, a kölni egyetemi színpadon, a ljubljani fiatalok színházában, Orleans-ban, Los Angelesben, vagy a belgrádi Bojan Stupica színházban, ami gyakorlatilag a mi Vígszínházunkkal megfeleltethető színház Szerbiában. De – ebben is közös vonást vélek felfedezni Önnel –, kérem, engedje meg, hogy utoljára megemlítsem még Európa és Szerbia egyik legjelentősebb színházi fesztiválját Újvidéken, ahol néhány éve díjat nyertünk, hiszen ez a színház és fesztivál sem létezhetne, ha megalapításában nem nyomott volna sokat a latba az Ön 1847-ben történt ottani fellépése.

Tudja, kedves Róza Asszony, manapság az Ön szülővárosában az Önre vagy a nevére hivatkozónak nem jut eszébe, hogy Ön nem attól lett azzá, aki végül lett, vagyis a Magyar Thália, a magyar színjátszás anyja, mert itt született Jászberényben, hanem azért, mert elmenet innen. És, tudja kedves Róza Asszony, hogy ez az összehasonlítás akkor jutott eszembe, amikor 1997 őszén egy Lausanne melletti kis faluban találkoztam az akkor 93 éves Yvonne Ráczcal, Rácz Aladár özvegyével. Emlékszem, az ablak mellett ült, az ablakból pedig látni lehetett volna Európa csúcsát, a Mont Blanc-t, ha – ahogy ő fogalmazta – mutatkozott volna, ám a köd eltakarta, ezért csak a másik nagyság, Rácz Aladár jól ismert fotója látszott az ablak másik oldalán. Szilvapálinkát ittunk, és arról kezdett beszélni, hogyan érezte magát, amikor életében egyszer Aladárral együtt az ő családját meglátogatva Jászberényben járt. Igen, kedves Róza Asszony, Rácz Aladárnak is el kellett menni innen, hogy azzá váljon, akivé lett, és Székely Mihálynak is és Gerevich Aladárnak is és még nagyon sokaknak. És erre olyan büszkék azok, akik Jászberényben élve rájuk hivatkoznak?

De többet mondok: valójában 1994-ben kellett volna írnom először Önnek kedves Róza Asszony. Két héttel az Ön 200. születésnapja után ugyanis az akkor négy éves társulatunk egy egynapos szimpóziumot rendezett (saját kezdeményezésre, nem városi pénzből) az Ön szülőházával szembeni épületben, amelyik néhány évvel azelőtt vált pártházból a kórház egyik épületévé. A kórház akkori vezetésének köszönhetően ennek az épületnek egyik kihasználatlan termében volt próbatermünk, ahol gyerekek számára még kurzusokat is tartottunk egy nívódíjas táncművész vezetésével. Nos, ezen a rendezvényen több neves meghívott művész és politikus füle hallatára az akkori polgármester újjal mutogatva mondta azt, hogy „nem kell az, amit a Várszegi akar”. Pontosan tudom idézni, nem olyan nehéz sem a szavakat, sem a szituációt elfelejteni. Amikor másodszorra is elmondta, Fodor Tamás, aki akkor a szolnoki színház főrendezője volt, azt mondta neki, hogy „képzeld el, én most a szolnoki színház főrendezője vagyok, de ott akarom hagyni, mert olyan színházat szeretnék csinálni, mint a Várszegi”. A szimpózium zárásaként pedig egy rövid budapesti táncduettet, egy francia társulat előadását, Lajkó Félixet, valamint a Színművészeti Főiskola egyik vizsgaelőadását láthatták az ott lévők többek között Kamarás Ivánnal, Gregor Bernadettel, Kéry Kittivel, Hajdú Istvánnal (Steave) vagy azzal a Keszég Lászlóval, akivel akkoriban nagyon sokat dolgoztunk együtt, ma pedig a kaposvári színház rendezője (azóta a Szegedi Nemzeti Színház tagozatvezető főrendezője, a Magyar Színházi Társaság elnöke - VT).

Kedves Róza Asszony! Ugye most már érti, hogy nem nyavalyogni akarok, hiszen azt már 15 évvel ezelőtt is megtehettem volna, és az azóta eltelt idő óta Ön kétszer is elhagyhatta volna a várost. Igaz, én is el-elmegyek, én is a vándorszínészetre

rendezkedtem be, szinte csak vendéjátékokon veszek részt, mindenütt, így Jászberényben is csak vendég vagyok. De, kedves Róza Asszony, kérdezem, miért kell nekem Amerikába menni, amikor itthon is dolgozhatnék, s környeztem javára itt is szolgálhatnék! Ezt a levelet is Virginiában írom. És, vajon többszöri kezdeményezéseink ellenére, miért nem AKARTAK eddig a város felelős vezetői olyan feltételeket teremteni, ami lehetővé tehetné, hogy például az amerikaiak jöjjenek Jászberénybe?! A húsz év alatt én egyetlen egyszer sem utaztam külföldre magyar pénzből! Mondja meg nekem drága Róza Asszony, naiv és önző ábrándokat kergetek, amikor ezt szóvá teszem, vagy valami másról van szó!

Végezetül be kell vallanom, kedves Róza Asszony, ha nem lett volna a jaszberenyonline.hu játéka, erre a levélre most sem kerül sor. Mivel a játék kérdése az Ön szülőházára vonatkozott, ez egyetlen cseppként a pohárban elegendőnek bizonyult ahhoz, hogy tudassam, én bizony a bőrömön éreztem az Ön születésének idejét és helyét, hiszen 200 évvel azután, hogy Ön megszületett, mi a szülőházával szemközi épületben színházat csináltunk, s onnan utaztattuk előadásainkat a világ minden tájára. Gondoljon rólam kedves Róza Asszony azt, amit jónak lát, mégis az Ön iránti tiszteletből mondom, hogy én felnőtt fejjel ott folytattam, ahol majd' 200 évvel korábban, Ön gyerekként abbahagyta. Mert új idők jönnek... (Blacksburg, Virginia Tech, USA, 2009 március 19.)

Színházalapítás: *Malom Film-Színház* (2009-2012 ősz)

És, új idők jöttek. Tavasszal magam is furcsállottam, hogy nyílt leveletem így fejeztem be, ám annyira magától értetődő és erős belső késztetés volt, hogy a befejező mondatot minden logikai érvelésem ellenére benne hagytam. Csak utólag nyert magyarázatot, hogy miért. Annyi sikeres és sikertelen pályázatot írtam ugyanis már addigra, hogy figyelmen kívül hagytam, a Dérynének írt levél írásakor is döntésre várt egy beadott pályázatunk. 2009 június elején az akkori polgármester nekem írt e-mailjéből tudtam meg, hogy nyertünk 4 millió Ft-ot. Utánanéztem, valóban kaptunk támogatást befogadó színházi működésre. Az eredményt a megszokott módon fogadtam: a vállalt feladatra messze nem elég, ám ahhoz, hogy visszaadjuk, sok. Személyesen újra megkerestem az akkori alpolgármestert és újra leírtam (1988-ban először), hogy a városi mozi egyszerű átalakításával olcsón befogadó színházi funkciók működtetésére is alkalmassá lehet tenni az épületet. Azokban a hónapokban talán a legfontosabb kultúrpolitikai kérdés volt a mozi sorsa, hiszen működtetése és hasznosítása komoly fejtörést okozott a város vezetőinek (állítólag kínai áruházként történő hasznosítás is komolyan felmerült). Ebben a helyzetben álltam elő a tervvel és egy hozzá tartozó egyszeri beruházásra vonatkozó 5,2 millió Ft-os árajánlattal (az akkor épülő első körforgalom terveire a helyi sajtóból vett információ szerint addigra már 15 millió Ft-ot elköltöttek), amely szerint a pályázaton elnyert 4 millió Ft-os összeget alapítványunk hosszú távú szempontok szerint használja fel, amennyiben az önkormányzat 5,2 millió Ft. összeget áldoz színpadépítésre, színházi függönyzet valamint minimális fény- és hangtechnika kialakítására. Egyetlen szavazat döntött az átalakítás mellett!!! Júliusban döntött a képviselőtestület, augusztus 20-án készen volt a színház, szeptember 25-én pedig a Debreceni Csokonai Színház akkori főrendezője, Vidnyánszky Attila felavatta a színházat, a debreceni színház Molnár Ferenc *Olympia* c. előadásával pedig elindult az első színházi évad (főszereplők: Ráckevei Anna, Újhelyi Kinga, Csíkos Sándor, rendező: Mispál Attila).

Ráckevei Anna egykori szobájában kaptam szállást a debreceni Csokonai Nemzeti Színház színészházában három évvel a jászberényi színházavató után. A bútorok egyikén meglepetéssel fedeztem fel azt a MaloM-logós papírforgót, amelyet a gyerekeknek osztogattunk a színházavató napján. Akkor este az *Olympia* c. előadás egyik főszereplőjeként láthatta a jászberényi közönség. A képen Újhelyi Kingával látható.

Az egykori malom raktárépületében kialakított fürdő majd mozi átalakításának köszönhetően létrejött a **Malom Film-Színház** elnevezés (ez volt az első Film-Színház az országban), amely nem csak az egykori malom épületére utalt, hanem arra is, hogy az épület az akkor még 32 mm-es mozifilm vetítésére és színházi előadások bemutatására is alkalmassá vált. A színházavató napja igazi eufórikus ünnep volt. Mindaddig nem tudtam, hogy ilyen eufórikus érzés nem csak a mesében létezik. Az emberek ünneplőbe öltöztek. Igazi boldog arcok, mosolyok, vidámság, taktikamentes kitárulkozás. Több száz gyerek figyelte a színház előtti téren Pályi János *Vitéz Lászlóját* kora délután, közvetlenül a színházavató előtt pedig a jászfényszaruí amatőr színjátszókat a bemutató előadásra érkezők. A felújításra érett nézőtér azonnal átváltozott, patináját kidíszítették az ünneplőbe öltözött lelkek, és az akkor megteremtett aurája ettől kezdve előadásról előadásra folyamatosan fennmaradt, amíg két évvel később meg nem halt. Halálát látszólag az épület felújítása okozta. Civil kezdeményezésünk felmutatta, miként lehet holt teret élettel feltölteni, és kultúráteremtő szándékunk egybe esett az önkormányzati szándékkal. Ám a felújítás után már nem térhettünk vissza, a városi kultúrpolitika „rendezője” más dramaturgiát és szereposztást valósított meg.

Pályi János a *Vitéz Lászlóval* a színházavató napján, 2009. szeptember 25-én.
(Fotó: Várszegi Tibor.)

2010 nyarán egyik beszámolómban ezt írtam: „2009 tavaszán még arról volt kénytelen beszámolni a jászberényi sajtó, hogy a városi mozi működési támogatások híján megszűnhet. Aztán egy hirtelen fordulattal a nyár végére színpad készült, és szeptembertől már nemcsak filmvetítésekre, hanem színházi előadások tartására is alkalmas lett az épület. Azóta 42 színházi rendezvényt tartottunk,

amelyeket mintegy 7 ezer néző látott, a színpadon pedig kb. 650-en szerepeltek (közülük kb. 500-an játszságiak). Mi ez, ha nem egy saját szükségleteire szerveződő életközösség egyik lehetséges csírája?”

Ez a csíra nem sokáig nőhetett. Kezdetben az önkormányzat működési támogatása majdnem elérte a 25 %-ot, a harmadik évadban már alig 3 %-ot tett ki ez az arány. Manapság is a helyi kulturális nonprofit kft. éves költségvetésének 4-5 %-át képezi a mi költségvetésünk. Évi 50-60 programot tartunk gyakorlatilag apparátus nélkül! Teljes költségvetésünk mintegy 80-85 %-át az Emberi Erőforrások Minisztériumától kapott, az Előadó-művészeti Törvény szerinti pályázati támogatásából fedezzük. Ám, ha őseink mentalitása és ereje felé fordulunk, tudjuk, a malom, akkor is lisztet jár, ha nincsen köve! Vagyis: a nézőktől folyamatos dicséreteket kaptunk, ismeretlenül is leszólítottak az utcán, a piacon vagy a boltban, a helyi sajtó, rádió és televízió (ez utóbbi csak 2011 végéig) szinte minden pillanatunkról beszámolt, ám egyre több hivatalos kifogás érkezett, amelyek szerint színházunk csak bizonyos rétegeket érint, és egyik-másik előadás lila ködbe vész stb. Ezzel összefüggésben írom: 2011-ben 6 előadó-művész (színész, rendező, táncos, zenész) kapott Kossuth-díjat, ebből négyen az előző évadban a Malom színpadán is megfordultak. Több más jelenséggel együtt azt is jelenti ez, hogy a mi befogadó színházunk elől jár, a hazai előadó-művészet éppen aktuális keresztmetszetét mutatja. Nem divatot követ, hanem inkább divatot próbál teremteni.

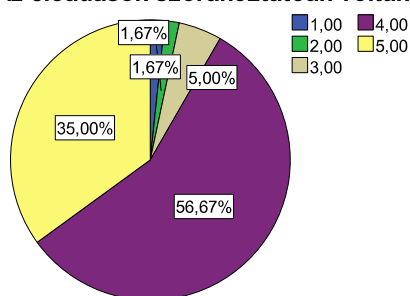
Kálloy-Molnár Péter és Rudolf Péter önálló és közösen készült előadásokkal is vendégszerepeltek nálunk összesen négyszer. A *Kövek a zsebben* c. előadásuk után hármasan beszélgettünk, amikor az egyikük azt mondta a másiknak: „Te Péter, ezt az előadást ilyen helyen kellene játszsanunk, nem a Centrál Színházban.” (Fotó: Szalai György)

Knoll Judit szakdolgozata is a mi tapasztalatunkat támasztotta alá. Az ELTE andragógia szakán végzett hallgató középiskolások között végzett kutatómunkát.

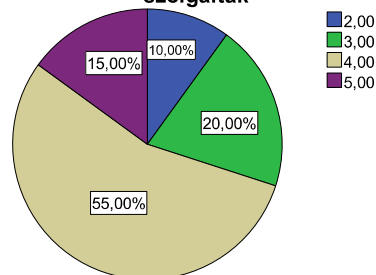
Részlet Knoll Judit szakdolgozatából (2012):

Az eddig látott előadásokat hatvan diákból ötvenöt szórakoztatónak ítélte, három fő nem tudott dönteni, két diáknak pedig nem tetszettek a műsorok. A programok hasznosítható tudásátadásával kapcsolatban kisebb volt az egyetértés, de még itt is 70% egyetértett, 10% nem értett egyet, 20%-nak nehezebbé esett a kérdés eldöntése.

Az előadások szórakoztatóak voltak

Az előadások praktikus tudással szolgáltak

7. ábra Szórakoztató és praktikus tudásbővítő funkció

A színházi előadások személyiségfejlesztő hatását 43 diák érezte magán, 6-an nem tapasztaltak ilyet, 11 fő pedig nem tudott ebben a kérdésben dönteni. A válaszadók 80%-a szerint az előadások tovább szélesítették kulturális érdeklődésüket, de csak 61,7% mondta, hogy a kulturális események gyakoribb látogatása a gyakorlatban is megvalósult.

Kossuth-, Jászai-, Liszt-, Harangozó-, Blatter-díjas érdemes művészek sokasága fordult meg nálunk, és egy ilyen műsorpolitikára kaptam rendszerint még gúnnyal is párosuló bírálatokat, hogy „nincs rá igény” – tehát a kulturális nonprofit kft. élére más szemléletet képviselő emberre volt szükség. Igen, ha valóban nincs rá igény – honnan volna, ha nem ismeri a közönség, mert nincs terjesztve? –, akkor nem azon kellene elgondolkodni, hogy hogyan emeljük fel a tudatszintet? „Amíg alacsony szinten áll a kollektív tudatszint, hogyan is várhatjuk el, hogy nagy formátumú ember emelkedjék ki közülünk.” – írtam 2012-ben egy beszámolóban. Ellenségeink érdeke, hogy alacsonyan maradjon a magyarság tudatszintje. Ellenségeink érdeke, hogy az előadó-művészetet tekintve a minőséget nélkülöző haknibrigádok elárasszák az országot minőséget képviselő előadások helyett. Ám, ami még ennél is veszélyesebbnek tűnik: a minőséget nélkülöző előadások minőségi előadások közé vegyülve az értékrend összekeverését eredményezik, a kiegyenlítődés pedig – szociológiai tapasztalatok szerint – minden esetben lefelé történik.

A szellemtelenített közművelődés kényszeres programgereblyezésének legfőbb elve ma: az értékrend összekeverése!

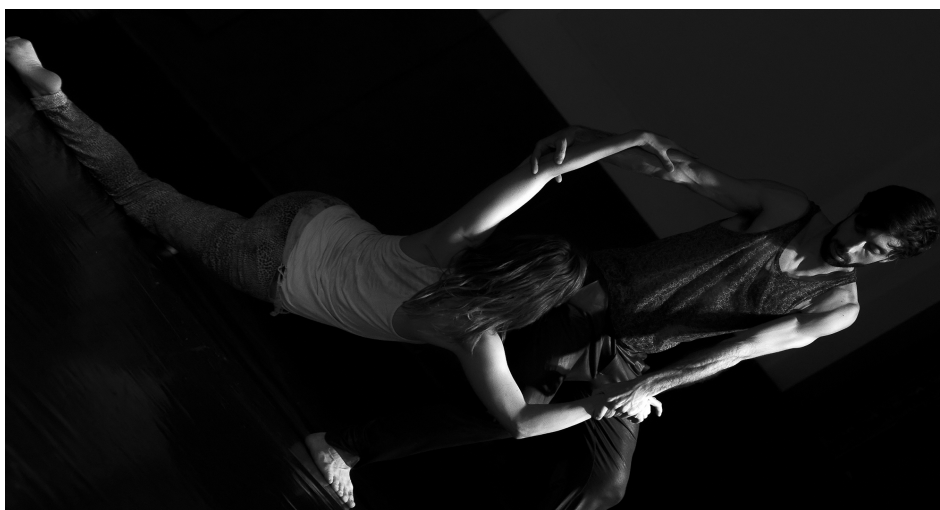
Programok programok hátán, fesztiválok egymás után – mindezek ingyenesen biztosított látványos utcai programokkal, kavalkádokkal, falunapokkal stb. felhalmozva. Nyugati minta, a magyar néplélektől teljesen idegen! Az emberek csak a felszínen képesek követni az eseményeket, idejük sem lehet a csendre és igényük a megszentelt pillanatokra.

Trill Zsolt 5 előadással 7 alkalommal járt nálunk. Egyik alkalommal színpadépítés közben fennhangon azt kérdezte társaitól: „Gyerekek! Miért van az, ha Jászberénybe jövünk, mindig nevetünk?” A képen Tóth Lászlóval látható. (Fotó: Szalai György)

Második színházalapítás: újabb kísérlet a főiskolán (2012 szeptember – 2013 december)

A moziból való kiszorulás egy vezetőváltásnak köszönhetően időben egybeesett a munkahelyem, tehát a jászberényi főiskola megújulásának lehetőségével. Akkoriban fordult elő először és máig utoljára, hogy nem én mentem más egyetemre vendégoktatónak akár külföldre is, hanem Jászberénybe jöttek hallgatók más egyetemekről azért, hogy kurzusokat adjak számukra. A korábbi években ugyanis kurzusokat tartottam pl. a kaposvári, a szegedi, a szolnoki, a Károli, két amerikai és egy holland egyetemen, ám ezúttal a megújulni látszó főiskola kezdő hónapjaiban a Kaposvári Egyetem és az amerikai Wisconsin állambeli Beloit University színészhallgatói jöttek Jászberénybe. Újra előterjesztettem a 2011-ben kibővített, de már 1988 óta meglévő képzési programomat *Színház az oktatásban* címmel, amely a színészi műhelymunka egyes elemeinek a pedagógusképzésben történő alkalmazásáról szól. A tanítóképzés 95 éves évfordulójára rendezett ünnepsorozat rendezvényeinek valamivel több, mint a felét alapítványunk szervezte, bonyolította és fizette. A befogadó színházi tevékenységen kívül *Apponyi Szabadegyetemet* indítottunk és *Emberek aranyban* című kiállítást rendeztünk szintén az alapítványunk szervezésében és finanszírozásában. Legfontosabb akkori publikációm is főiskolai kiadványban adtam közre. Kezdeményezéseimre a székelyudvarhelyi tanítóképzővel is akkoriban vettük fel a kapcsolatot, magam dolgoztam ki egy közös kurzus tematikáját, és indítottuk el a képzést, amely, sajnos, csak két félévet élt meg. Reményteli néhány hónap volt ez, amelyet az is jelez, hogy akkoriban a hazai kultúr- és oktatáspolitikai meghatározó személyiségei is megfordultak az intézményben.

A Hodworks Társulat *Basse dance* c. kortárs tánc előadása a főiskolán 2013. december 10-én. (Fotó: Szalai György)

A pedagógusképzés és a színészképzés összeegyeztetéséből származó oktatási program legfontosabb előzménye, az az 1990 és 1996 közötti időszakban általam vezetett műhelymunka, amelyet még az országos sikerek ellenére sem sikerült elfogadtatni a főiskolán. Végül soron ez vezetett az alapítvány létrejöttéhez is. Kezdeményezéseim és igyekezetem ellenére nem sikerült a színházi műhelymunka és a pedagógusképzés összeegyeztetésén alapuló programot elfogadtatni a főiskolán annak ellenére sem, hogy már 1988-ban kidolgoztam, 1990-től pedig a gyakorlatban is alkalmaztuk. Még azt sem tudtam elérni, hogy legalább aláírással tárgyként érdemjegy nélkül lecke-könyvbe felvehessék a hallgatók, pedig túlnyomó részt egy héten 2-3 alkalommal vagy akár naponta több órában is tartottunk foglalkozásokat vagy próbákat attól függően, hogy a munka milyen ütemezést követelt meg. Az sem

segített, hogy 1991-ben három sikeres pályázatot is írtunk, az elnyert támogatások a főiskola számlájára érkeztek. És ez az a pont, amely végül felkerült az „i”-re, vagyis az alapítvány fogantatásának indítéka. A második elnyert támogatás után ugyanis az akkori főigazgató megkért, hogy többet ne pályázzak, mert nagyon körülményes az elnyert pénzüsszegeket a gazdasági hivatalban elkülönítetten kezelni. A helyzet megértéséhez tudni kell, hogy akkoriban még egyáltalán nem volt szokásban a pályázás, és valóban szokatlan pénzügyi elszámolási mechanizmust jelentett a kezelése. Idegen testként működünk a főiskolán. Megígértem, hogy nem pályázok többet, és elmondtam, hogy egy pályázatunk eredményéről még nem tudunk. Három hónappal később májusban kiderült, hogy „szerencsétlenségünkre” az is nyert. Ezt akkor tudtam meg, amikor a főigazgató a gazdasági igazgatóval együtt a folyosón velem szembetalálkozva tájékozva azt mondta: „Hát nem meg mondtam neked, hogy ne hozzál ide több pénzt!” Pontosan emlékszem, ezt sem nehéz elfelejteni, és nem kívánom senkinek az érzést, amely akkor úrrá lett rajtam. Nekem kellett szégyenkezni és magyarázkodni sem volt esélyem. Arany János szavaival: „nem pöröltem, félreálltam, letöröltem”. Másnap felhívtam egy jogásszá lett egykori gimnáziumi tanítványomat Szegeden, hogy segítsen alapítványt létrehozni. Kerek Edina segített, azóta az alapítvány pályázik.

Béres Ilona és Tordai Teri *Szkalla lányok* c. előadásának ősbemutatója Jászberényben volt 2012. április 2-án. Az Örkény István *Macskajáték* c. művéből készült előadást az író születésének 100. születésnapjára készítették. Az ősbemutatón jelen volt az író özvegye, Radnóti Zsuzsa dramaturg, és Berényi Gábor rendező is. Az előadást 2016. február 11-én újra műsorra tűztük.

1992 nyári alkotótáborunk nyilvános műhelybemutatóján a közönség soraiban láthattuk *Gabnai Katalint* a drámapedagógia legelismertebb szaktekintélyét és *Szövényi Zsoltot* az akkori kulturális minisztérium felsőoktatási főosztályának vezetőjét is, akik hiányolták kollégáimat, az akkori főigazgatót külön kiemelve (többek között a Magyar Televízió kulturális folyóirata, a Stúdió 92 ötperces híryanagban számolt be erről a kurzusról). Nagyon emlékszem elismerő és a szituációt megértő szavaikra. Kitartást kívánva köszöntek el tőlünk.

Pont Színház néven ismertté vált főiskolai társulatunk minden egyes tagja (köztük *Gemza Péter*, aki Nagy József/Josef Nadj franciaországi társulatával a világ legrangosabb színpadain lépett fel, ma

pedig a debreceni Csokonai Nemzeti Színház művészeti vezetője) a tanítóképzés 95 éves fennállása alkalmából rendezett nyilvános beszélgetésen elmondta, hogy mai pedagógusi vagy művészeti munkája során a legmeghatározóbb élményt, tudást és tapasztalatot ebből a hivatalos oktatási rendszeren kívül megtúrt kurzusból merítette. (A nyilvános itt annyit jelent, hogy két vendég és egy kolléganőm vett részt rajta.) És – ahogyan azt újra Katona József után szabadon megállapíthatjuk –, ha a kismadár látja, hogy hasztalan esik fütyürészése, odébbáll, hogy élelméről gondoskodjon. Nos, 1996 után meghívásra a budapesti Mu Színházba tettük át tevékenységünket.

2013 végére a húsz évvel korábbi körülmények alakultak ki a főiskolán, és a képzési funkcióról nem lemondva Jászberény város másik kihasználatlan épületébe helyeztük át tevékenységünket. Az akkori hónapok őszinte lelkesedésének egyik dokumentuma annak a hétmondatos ciklusomnak egyik darabja, amely ezekről a körülményekről szól, és egyik 14 ezer példányszámban terjesztett műsorfüzetünk bevezető szövege volt:

Hét mondat a Malom Film-Színház erejéről

Nincsen köve, mégis lisztet jár. Nincs benne a városi intézményrendszerben, megszűnt számára az általa alapított helye, teljes költségvetése a város kulturális költségvetésének kb. 6 %-a, 2013. évi bevételei között a városi támogatás 8,8 %-ban szerepelt, mégis tovább működik a főiskolán, az őszi évadban összesen 36 alkalommal 24 különféle programot szervezett, tevékenysége pedig a korábbiakhoz képest diákok számára rendszeresen tartott műhelyfoglalkozásokkal egészült ki, amely mintegy hatvan gyereket érint. Hozzájárult a főiskola megújulásához, amelynek első látható jelei új képzések beindításával és még újabbak előkészítésével, az egyetemen belüli sajátos arculat kialakításával, a pénzügyi stabilitás megteremtésével, a Jászberényen kívüli beiskolázás némi növekedésével, valamint a hazai és nemzetközi szakmai kapcsolatok bővülésével már a tanév első félévében megnyilvánultak. Megadatott. A Malomnak nincsen múltja, 21 éves próbálkozást követően mégis sikerült megalapítani Déryné szülőházától 150 méterre 200 évvel azután, hogy a város szülötte elhagyva szülőhelyét a magyar színjátszás anyjává, a magyar nyelvű operajátszás megalapítójává válhasson. A Malom szintén alapító erővel rendelkezik, nem másol, inkább őt másolják. Járatlan úton elől jár.

A Jel Színház *Woyzeck* című előadása 2012. október 12-én: Gemza Péter, Nagy József, Bicskei István. (Fotó: Szalai György)

Befogadó színházi tevékenységünk tehát a 2012 ősztől 2013 őszének végéig tartó időszakban nagyon hangsúlyosan egészült ki oktatási programmal. Programunkat a főiskolai képzéshez igazítottuk, annak

távlatait pedig ezek alapján vázoltuk fel. Ha e kis színháztörténet elején úgy fogalmaztam, hogy a színházalapítás nehézségei az ország bármelyik városában ugyanúgy elértek volna, mint Jászberényben, akkor felsőoktatási tapasztalataim alapján sajnos azt kell mondanom, biztosra veszem, hogy bármelyik magyar felsőoktatási intézményben sikeresebbek lettünk volna ezzel a kezdeményezésünkkel.

Harmadik színházalapítás: *Főnix Fészek Műhelyház* (2014-től máig)

Ki itt belépsz, előbb a szíved nyisd ki, aztán a szád! – 2014. január 4 után ez a felirat fogadta az új színházépület bejáratánál mindazokat, akik az épületbe be kívántak lépni. Egy újabb önkormányzati tulajdonban levő kihasználatlan épületet alakítottunk át kulturális-közéleti célokra. Az önkormányzat 10 millió Ft-os beruházásával az eredetileg tűzoltólaktanyának készült épületet színházi előadások befogadására tettük alkalmassá. A tűz madarát megidéző ***Főnix Fészek Műhelyház*** elnevezés utal arra is, hogy az épületben nem pusztán előadó-művészeti alkotásokat fogadunk, hanem a főiskolán megkezdett színházi műhelymunkát is itt folytatjuk.

A Főnix a fény madara, kocsija a Nap. Szent tűzmadár. Fészkével együtt önmagát is felgyújtja, a hamvakból pedig új főnix születik. Ezért a megújulás, az újjászületés, a megtisztulás, a feltámadás szimbóluma. Önnön vérével táplálja utódait, nem másokon élősködik, így minden pusztulásból folytonosan újjáéled, és megerősödve kerül ki.

Ki a róla elnevezett épületbe lép, újjászületik, ha úgy akarja.

Az eredeti tervek szerint az épületet három ütemben újítja majd fel az önkormányzat. Az ütemezést úgy terveztük, hogy már az első átalakítás után alkalmas lehessen a működtetésre. Minden évadkezdés előtt végeztünk fejlesztéseket. Egyszer a székeket cseréltük ki újakra, majd a nézőteret alakítottuk át, miközben lámpaparkunkat, színpadtechnikai eszközeinket is bővítettük, ill. fejlesztettük rendszeresen az önkormányzati támogatásokból.

László Kati miután először átlépte a Főnix küszöbét, hosszú percekig csak állt az ajtóban. Kérdésemre elmondta, hogy gyönyörködik a szép színházban. Minden színház egyformán fekete doboz, ő mégis különbséget tud tenni közöttük. Előadás után pedig nem ment el addig, míg le nem írhatta, hogy mennyire inspiráló volt itt játszani. Néhány nappal később pedig fel is hívott telefonon, hogy kifejezhesse örömét a jászberényi vendégjáték miatt. A képen Muci Zoltánnal a Nehéz c. előadáson 2011. november 7-én. (Fotó: Szalai György)

Kezdetben két éven keresztül külföldi önkéntesek szakmai vezetésével általános és középiskolás diákok számára tartottunk foglalkozásokat heti rendszerességgel. *Ashlee Male* (GB) másfél évig, a többiek – *Clara Ruiz Guerrero* (E), *Roni Mundel* (PS), *Alba Vallejo Picado* (E) – egy-egy évig

dolgoztak velünk. Ezt követően *Milosits Dániel* (Szolnok) drámapedagógus vezetésével folytatódott a műhelymunka és tart manapság is. Minden félév végén nyilvános műhelyfoglalkozáson mutatják meg mindazt, amivel a félév során foglalkoztak. *Tóthné Szathmári Terézia* vezetésével immár harmadik éve az előadó-művészet társművészeteként is számon tartott mediball foglalkozásokat tartunk, amelyen a kisgyermek kortól a nyugdíjas korosztályig vannak résztvevők. Gyerekek számára ugyancsak ő vezet mesefoglalkozásokat. A közvetlen stábhoz tartozik *Harnos Miklós*, aki a fény és hangtechnikát kezeli, és *Mizseiné Benke Mária*, aki a háziasszonyi teendőket látja el a közönség érkezésekor. *Tóth Ildikó* a napi ügyviteli munkákat látja el bérelt irodájában, a könyvelést pedig az Aditi Kft. végzi.

Idén 25 éves alapítványunk korábbi szerteágazó tevékenysége (kihelyezett projektek, folyóiratok kiadása, koprodukciós előadások készítése és utaztatása stb.) néhány hét alatt megszűnt miután befogadó színházunkat megalapíthattuk. Azóta szinte ez az egyetlen tevékenysége az alapítványnak. Két kivétel volt csupán: 2011-ben Jászberény város kulturális koncepciójának kidolgozása, és a 2016-ban bemutatott *Jászok* c. történelmi dal és táncjáték, amelyekben a pénzügyi lebonyolító szerepet vállalta az alapítvány.

Kis jászberényi színháztörténetünk akkor lenne teljes, ha közreadhatnánk azt a naprakészen vezetett táblázatot, amely minden eddigi előadásunk legfontosabb adatait tartalmazza, ám ezt terjedelmi okok miatt nem tehetjük meg.

A közönség nagykorúvá válásáról

A mi színházunkban másképpen nézem az előadásokat, mint a világ összes többi színházában. A mi színházunkban a közönséget is nézem a színészekkel vagy a táncosokkal együtt. A mi színházunkban a nézők ugyanolyan szereplői az előadásnak, mint a színészek vagy a táncosok, emiatt látom azt is, hogy nem csupán a közönség nézi a szereplőket, hanem azt is látom, hogy a szereplők miként nézik a közönséget. Az utóbbi néhány hónapot leszámítva előadások napján elsőként érkeztem a színházba és utolsóként távoztam. Fogadtam a nézőket, kísértem, ültettem őket, távozásukkor pedig újra a szemükbe nézve köszöntem el, így láttam minden egyes alkalommal rajtuk, mi történt velük, amíg benn voltak. 2015-ben e tapasztalatok alapján született meg szlogenünk: aki hozzánk betér, boldogabban távozik, mint ahogy érkezett.

Túlzás nélkül állíthatom, hogy a színházalapítás kezdő hónapjai euforikus örömmel teltek. Olyan extrém örömet és meghatottságot okozó történeteket mesélhetnék ebből az időből, amelyeket legbizarrabb fantáziámmal sem tudtam volna kitalálni, nem, hogy megélni. Olyan nagyszerűek, hogy közlésüktől magam is megrettenek. Biztosan eljön az ideje, amikor ezt is a világ elé tárhatom. Talán elegendő, ha most annyit írok, nem volt olyan felnőtt előadásunk, amelyikről legalább egy néző ne jött volna ki a meghatottságtól elpityeredve. Tudom, mert megszoktam, vannak, akik, ha az olvasásban eljutnának idáig, ezt a jelenséget is gúny tárgyává tennék.

Az előadásról előadásra vissza-visszatérő eufória persze kemény munkával párosult. A legnehezebbnek talán az bizonyult, hogy alkalomról alkalomra nem pusztán azt kellett kérnema nézőktől előadások előtt, hogy mobiltelefonjaikat kapcsolják ki, de rendszeresen el kellett mondanom, hogy a nézőtérre ételt és italt bevinni nem lehet, előadás közben járkálni és beszélgetni nem lehet, és minden egyes alkalommal meg kellett nyilvánosan kérnem mindenkit, hogy legalább az előadás idejét bírják ki sms-ezés nélkül. Alkalmanként még azt is kérnem kellett, hogy tartózkodjanak a színpadi

történekek hangos kommentárjaitól hiszen nem a tévé előtt ülnek. Félreértés ne essék: ezeket az evidenciákat nem azért kellett megtanítani, mert a debreceni, a kaposvári, a miskolci, az újvidéki, a szatmárnémeti vagy a budapesti előadás nem kötötte le a nézők figyelmét, hanem azért, mert nem volt szokásban. Nem pusztán azért kértem mindezeket, hogy a színpadon játszó művészekkel ne legyenek tiszteletlenek, hanem azért is, hogy a beszélgető vagy telefonáló néző vegye észre, nem egyedül van a nézőtéren, mellette és mögötte is ül valaki, értük is felelősséggel tartozik. 2010 december 12-én Nagy-Kálóczy Eszter és Rudolf Péter *És Rómeó és Júlia* c. előadásán vettem észre először, hogy a teljes előadás alatt még egy cukorkás papír csörgését sem lehetett hallani.

Rudolf Péter és Nagy-Kálóczy Eszter az *És Rómeó és Júlia* c. előadásban 2010. december 17-én és 2017. október 3-án.
(Fotó: Szalai György)

Ám később még ezt az állapotot is sikerült fokozni. Mert bármennyire is fegyelmezett a nézőközönség, azért mindig lehetett hallani előadások közben a székeken történő helyezkedések neszt, székek recsegését, önfeledt sóhajokat, köhögést, orrfúvást stb. Ezek a neszek a Főnix Műhely épületébe költözve egyre kevesebbek lettek. Egy másik jelentős fordulópontra történt 2017 október 3-án, amikor szintén Nagy-Kálóczy Eszter és Rudolf Péter *És Rómeó és Júlia* c. előadását követte a 120 néző. Az imént említett neszekből semmi, de semmi nem hallatszott, a közönség egésze egyszerre lélegzett a színészekkel, vagy inkább talán helyesebb úgy fogalmazni, lélegzetvisszafojtva követte a történetet. Többen úgy álltak fel székükről előadás végén, ahogyan leültek: bármennyire hihetetlennek tűnik, de két szememmel láttam. Ilyen magas rendű koncentrációt nem is tudom, hogy tapasztaltam-e valaha.

A 27 ezer lelkes Jászberény kulturális nivóját dicséri az is, hogy előadásainkról és egyéb eseményeinkről majdnem 20 (!) újságíró írt a nyomtatott és az elektronikus sajtóban, és ehhez a számhoz kell hozzáadni a Trió Rádió és a Jász Trió Tv szerkesztőit (utóbbiak 2011 végéig szinte hetente, azután évente egy-két alkalommal). Tapasztalatom szerint ez nagyon magas szám, ami nem pusztán a mi színházunk megbecsülését mutatja, de jelzi azt is, hogy a városban nagyon nagy kincsek rejtőznek. Hol van még egy ilyen város a hazában, ahol sikerül ezt felmutatni? Ahány újságíró, annyi féle megközelítés, szemlélet, amely teremtő erővel hat a kulturális közegre: *Banka Csaba, Buschmann Éva, Demeter Gábor, Farkas Ferenc, Gergely Csilla, Kazsimér Nóra, Kárpáti Márta, Kiss Erika, Kormos László, Körei Nagy Katalin, Kun Tibor, Nagy Emőke és Nagy Noémi (LVG), Rédei Panni, Sándor Eliza, Szabó Lilla, Szőrös Zoltán, Taczman Mária* – igyekeztem a teljesség igényével összegyűjteni a neveket. Külön meg kell emlékezni Szalai György fotográfusról, aki 2009 óta

majdnem minden előadásunkon szinte láthatatlanul jelen volt fényképezőgépével, és csaknem valamennyi előadáson készített 100-200 vagy még ennél is több fotót. Ezeket galériákba rendezte, és szemléletes írásaival kiegészítve adta közre a jaszberenyonline.hu oldalain *Van képem hozzá* címmel. Válogatott képei láthatók a színház öltözőnek is használt közösségi terében.

Aki hozzánk betér, boldogabban távozik, mint ahogy érkezett. – szlogenünk igazságának illusztrálására, és annak bemutatására, hogy valójában mi is történik a Főnixben, a legalkalmasabb azoknak a nézői véleményeknek a közreadása, amelyeket egy kivételtől eltekintve 2015 decemberében gyűjtöttem össze. Személyesen szólítottam meg közönségünk közül néhányat azzal, hogy foglalják össze röviden, miért szeretnek annyira a Főnixbe járni. Ezek a vélemények külön-külön rövidék és csupán egy-két szempontot fogalmaznak meg, ám egymás mellé helyezve teljes képet alakítanak ki.

Szemelvények nézőink véleményeiből

A jászberényi Főnix Fészek Műhelyházhoz tartozó parkban, nagyszerű munkadarabként, méltósággal terjeszti ki szárnyait a tűzrevalónak szánt, hulladék fából alkotott tűz madara, amely szeptember 24-től már felavatva nézheti az eredetileg tűzoltólaktanyának készült épületet. Ahol a szobor- és parkavató után azonnal el is kezdődött Magyarország egyetlen, egész évben működő, vidéki befogadó színházának hetedik évada. *(Kun Tibor, újságíró.)*

Kicsi színház. 5-6 széksor. Néhány pad. Néha párnák a földön... csakhogymég többen elférjünk... A színpad a nézőtér része, így a néző mindenkori, állandó szereplője a darabnak. Egy hely, ahová a képzelet hazajár, ahol a szellem és a lélek feloldódik, elfelejtve saját létezését: Beleolvad, Megsemmisül és Újjászületik... *(Lengyel Eszter tanár, Csányi Alapítvány.)*

Sorolhatnánk jelzőket arra, milyen ez az előadás, de aki nem volt ott azon a 30 négyzetméteren Edith-tel és Marlenevel (Botos Éva és Nagy-Kálóczy Eszter), annak csak sejtetni lehet az élményt. Ha szerencsénk van, talán egyszer még elhozzák a Főnixbe őket. *(Rédei Panni, újságíró.)*

Fabók Mariann Bábszínháza 3 előadással 9 alkalommal mutatkozott be eddig.

Szóval a múlt csütörtök nem egy tipikus színházi este volt... pontosabban igen, ez egy tipikus színházi este volt a Főnixben, mert ott bizony tipikus, hogy ilyen darabokat, ilyen remek előadók tolmácsolásában láthatunk. Hozzá szoktunk az évek alatt, de nem szándékozunk leszokni róla. *(Szalai György fotográfus a Csemegepultos naplója kapcsán.)*

Tanárként azt gondolom, hogy manapság ritka kincs az, ha egy tizenéves figyelmét huzamosabb időre le lehet kötni. A Főnix Fészek Műhelyháznak ez előadásonként százszorosan szokott sikerülni! Nézőként hálás vagyok a sorsnak, hogy Jászberényben is lehet rendszeresen igazi színházi élményben részem. *(Nagy Tamás, középiskolai tanár.)*

Intim szellemi közeg, melyben a látottakat nem tudja nem önmagára vonatkoztatni az ember. Néha nagyon fáj, néha nagyon kacagtató, de hisz mindkettőre oly nagy szükségünk van! Nem szájbarágós, nem provokatív. Katartikus, majdnem egészen, de a közönséget is nevelni kell, s akkor, „Majd egyszer...Persze, Máskor, Szébb Időkbén...” *(Forgó Katalin középiskolai tanár.)*

Ha a Főnixbe viszek csoportot, nem kell izgulnom, hogy vajon jó lesz-e az előadás. Ha valamelyik nagyvárosi színházba megyek, nagy a kockázat. *(Gyurkó Miklósné tanítónő.)*

A felvidéki Gál Tamás és a Csavar Színház 3 előadást összesen 19 alkalommal mutatott be középiskolás közönségnek.

Kamaraszínház.

Avantgard környezet.

Színházi értékteremtő műhely.

Előadó és néző közötti szimbiózis.

Útkeresés és iránymutatás.

Bevezetés, tárgyalás, befejezés.

Kerek egész.

Mindez Jászberény szívében.

Ez a Főnix.

(Keresztesi János, Humán Erőforrás Bizottság tagja.)

Ebben az évben is nagyon mély hatású élményekkel gazdagodhattunk a Főnix Színház rendezvényeinek látogatása során. A kultúra ezen szeglete iránti éhségünket maximálisan kielégítették előadásai. Hálával gondolunk mindazokra, akik lehetővé tették, hogy ezek a remek produkciók a jászberényi közönség elé kerülhettek. További lelkes munkát kívánunk, és várjuk a folytatást. Több ismerős nevében is köszönettel: *Hering Antalné eladó.*

A Főnix Fészek Műhelyház a világhírű francia író művének színpadi változatával indította novemberi előadásfolyamát. A Nemzeti Színház produkciójára jó előre minden szék és fapad gazdára talált. Elmulasztani Udvaros Dorottyát? Nem, nem, soha! *(Kun Tibor, újságíró.)*

Azért szeretek a Főnixbe járni, mert ott annyira közel lehetünk a játékhoz, hogy a néző is játékosnak érzi magát. *(Dr. Rédei István vezérigazgató, CO-OP STAR Zrt.)*

A Jászjákóhalmi Egyedülálló Klubjának vezetőjeként elmondhatom, hogy szívesen és nagy örömmel veszünk részt rendszeresen a Főnix Fészek Műhelyház előadásain. Nagyon jó a műsorajánlat, jó az előadások megválasztása, jók az előadások. Úgy gondolom, hogy mindenki számára igaz a Tanár úr által megfogalmazott jelszó: „Aki hozzánk betért, még sohasem csalódott!”-tovább gondolnám: Jövünk, mert itt a helyünk, mert sohasem csalódtunk! Gratulálok a nehéz, de csodálatos munkához! *(Szöllősiné Kiss Katalin nyugdíjas népművelő-könyvtáros.)*

A Főnixben látott előadások nagyon nívós, értékes szórakozást nyújtanak! A széksorok kényelmesebbé tételével, jó rálátást biztosítva a színpadra (azóta megvalósult – VT), illetve a befogadóképesség növelésével még szélesebb nézőközönség élvezhetné az előadásokat, melyek a jelen körülmények ellenére is állandóan telt házzal mennek. *(Kármán Istvánné nyugdíjas varrónő.)*

A SZÍN ugyan névleg HÁZ, de sokkal inkább esemény – a Főnix Fészek Műhelyház előadásai pedig kivétel nélkül események. Az intim tér, a sok ismerős arc, a személyesség varázsa, a face to face ereje, a vidékiség (ne értse senki félre!) kellemes bája mind összetevője az itteni élménynek, amelynél már csak akkor érezhetnénk otthonosabban magunkat, ha a nappalinkba jönne a színház. Jászberényben, slamos hétköznapiokon, a kultúrának ily módon kitenni magunkat: wellness a köbön. *(Kékesi Kun Árpád színháztörténész, az MTA Film- és Színháztudományi Bizottságának elnöke, aki az elmúlt 7 évben több mint 10 alkalommal járt a színházban egyedül vagy családjával együtt.)*

Szia Tibi! Küldöm, amit megígértem. Az az egy aggályom van, hogy ez az őszi évad annyira jól sikerült, hogy nehéz lesz még egy ilyet összehozni. De azért ne add föl! *(Horváthné Kispéter Zsuzsa nyugalmazott főiskolai docens.)*

Edith Piaf dalaiból tanultam a francia nyelvtan számos szerkezetét a megszorító tagadástól a kötőmódon át a feltételes múltig, sejtem, miről szólnak. Az életéről, pályájáról olvastam néhány könyvet, láttam dokumentum- és játékfilmeket, nagyjából képen vagyok. De ahogy a sokszor hallott dalok Varga Klári előadásában megszólaltak a prózában felidézett életút dramaturgiai sarokpontjain, az torokszorító és sokáig gyakran fölidézhető élmény marad számomra. *(Horváthné Kispéter Zsuzsa nyugalmazott főiskolai docens.)*

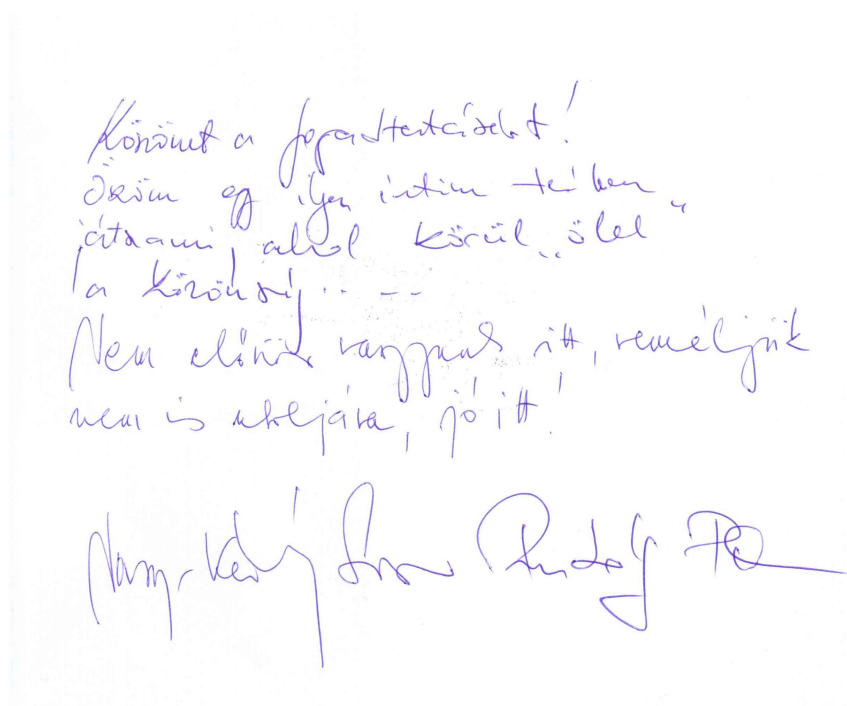
Főnix = az előadások által kapott impulzusok, melyek jól körülhatárolható igazodási pontokat jelenthetnek a mindennapokban, mert a jó és a rossz, valamint a köztük lévő ezernyi árnyalat átszövi életünket. *(Kis-Némethné Király Éva rádiós szerkesztő.)*

A különlegessége, az egyedisége, a mélysége, a személyessége és a humora az, ami mindig visszacsábít a Főnixbe. Minden előadáson kapok valami újat, valami olyat, ami beépül a gondolataimba, érzelmvilágomba, lelkembe. Kislányom harmadik éve jár a Főnix műhelyfoglalkozásaira. Az első két évben külföldi önkéntesek tartották a drámafoglalkozásokat, akiket nagyon megszerettünk. Ma pedig Milosits Dániel a foglalkozás vezetője, aki szintén segít a gyerekeknek abban, hogy személyiségük, egyéniségük nyitott, bátor és kreatív legyen. Köszönjük! *(Nagy Ildikó tanár, Csányi Alapítvány.)*

Köszönöm az estét. Nem csak boldogabb lettem, hanem jobb is. *(Nagy András, önkormányzati képviselő, a Humán Erőforrás Bizottság elnöke a budapesti Nemzeti Színház A Gulag virágai c. előadása után.)*

Az egyik foglalkozás után, az Ünnepek közelében két, a csoportba járó fiú egy csomagot nyomott a kezembe és megköszönték az évet, azaz azt a néhány hónapot, amit közösen töltöttünk el a Fészekben. Kint várta egyikőjüket az édesanyja, odamentem és megköszöntem a kedvességüket, természetesen nagyon zavarban voltam. Az anyuka azt monda, ez a legkevesebb, mi köszönjük, hogy vigyáz a gyerekeinkre, persze akkor még inkább zavarba jöttem, de azt gondolom (van két gyermekem) egy szülő nem kívánhat többet annál, hogy szeressék és óvják, törődjenek gyermekeikkel. És persze ezt a törődést kapom én is tőlük. A Fészekben. *(Milosits Dániel képzésvezető.)*

Amikor Teri nénivel MediBallozunk edzésen, azt érzem, hogy jó emberek vesznek körül, szárnyalok és megnyugszom. *(Hajnal Panna Dóra 9 éves tanuló.)*

Nagy-Kálóczy Eszter és Rudolf Péter üzenete 2017. október 3-án az *És Rómeó és Júlia* c. előadás után.

Egyediség, bohémság, kultúra, otthonosság, barátok. No, és Szalai Gyuri gyönyörű, kifejező fotói! Számomra ez a Fészek. *(Vajai Franciska tanító, táncos, Jászság Népi Együttes.)*

A nézők megtapasztalhatták testközelből mit is tudnak ezek a remek színészek valójában, amikor egyedül maradnak a színpadon, kellékek nélkül – vagy csak minimális kellékekkel. Talán nem véletlen, hogy minden előadásra zsúfolásig megtelt a nézőtér. Várjuk a tavaszi folytatást... *(Szalai György fotográfus.)*

Jászberény–Sopron, 2017. szeptember 19. – október 4.